

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Торкатюк В. І., Шутенко Л. М., Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В умовах модернізації економіки актуалізується проблема формування та розвитку інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств. Сучасні ринкові умови господарювання ставлять перед суб'єктами господарювання принципово нові проблеми, вирішення яких дозволить досягнути та утримувати конкурентні позиції на ринку. У зв'язку з цим актуалізується проблематика використання можливостей підприємств. Кризові явища в економіці України спонукають до формування принципово нових підходів щодо формування інноваційного потенціалу організації. Тому однією з вирішальних умов подальшого розвитку вітчизняної економіки є активізація інноваційної діяльності на підприємствах.

Комплексною характеристикою спроможності підприємства до інноваційної діяльності є його інноваційний потенціал. Інноваційний потенціал розуміється як економічні можливості щодо ефективного залучення нових технологій в господарський обіг. Він є сукупністю інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку, й певних чинників, які створюють необхідні умови для оптимального їх використання задля досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому.

Інноваційний потенціал формується за допомогою двох складових:

1) матеріальної складової – інноваційного потенціалу матеріальних ресурсів;

2) нематеріальної складової – інтелектуального потенціалу.

Кожна складова інноваційного потенціалу має специфічні цілі використання та розвитку, перебуває під впливом різних чинників та може бути зарахованою як до сильних, так і до слабких ознак підприємства.

До матеріальної складової інноваційного потенціалу підприємства належать основні та оборотні засоби, до інтелектуальної складової належать нематеріальні активи, маркетингові ресурси, управлінські інфраструктурні ресурси, трудові ресурси. До основних засобів матеріальної складової інноваційного потенціалу підприємства зараховують матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання під час виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року. Це машини, обладнання, транспортні засоби, інструменти та прилади.

До оборотних активів належать виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо, які залучаються під час інноваційної діяльності та визначають, насамперед, фінансові та товарно-матеріальні потоки супроводження

інновацій.

Традиційно вважають саме матеріальні ресурси основою формування інноваційного потенціалу підприємства. Ця концепція не є актуальною, оскільки в часи стрімкого розвитку науково-технічного прогресу інформатизації суспільства на перше місце виходять нематеріальні активи. Інтелектуальний капітал стає фундаментом створення потенціалу підприємства, який дає змогу здійснювати інноваційну діяльність. Як свідчить практика господарювання вітчизняних підприємств, у структурі майна нематеріальні активи займають незначну частку тоді як основні фонди, як складова матеріальних активів, морально застаріли. Фізичне та моральне зношення основних засобів подекуди сягає 80% структури майна підприємств.

Існує ще один чинник, котрий впливає на успішне формування інноваційного потенціалу діяльності підприємства, - це використання творчих здібностей колективу. Основними умовами можна вважати такі: підтримка інноваційної діяльності з боку керівництва; сприяння в експериментаторстві, новаторстві; використання комплексних мотиваційних систем; високий рівень і постійне вдосконалення комунікацій з іншими підрозділами; застосування стилю, який називається участю в управлінні. Внутрішнє інноваційне середовище на підприємстві повинне забезпечувати сприйнятливість персоналу до нових ідей, їхню готовність і здатність підтримувати і реалізувати нововведення.

Чим раніше буде досягнуто рішення про впровадження або чим більше освоєно нововведень до даного моменту часу, тим вище сприйнятливість працівника або підприємства до інновацій. Сприйнятливість підприємства до інновацій визначається сукупністю особово-психологічних характеристик працівників підприємства, характеристик організаційної структури (структурні змінні) та характеристик зовнішнього оточення.

Принцип стимулювання творчої праці працівників сприятиме прискоренню генерації і впровадження перспективних ідей, що дозволить істотно активізувати інноваційну діяльність підприємств, і на цій основі дозволить підвищити загальну ефективність виробництва. Але, окрім основної мети, за допомогою цієї системи вирішується ще ряд специфічних завдань: створиться можливість і стимул для творчого зростання співробітників за допомогою кар'єрного росту; виникає можливість для виникнення міжособової конкуренції між співробітниками з різними науковими спеціальностями; вдасться закріпити висококваліфіковані наукові кадри на підприємстві.

Визначення чинників інноваційного потенціалу підприємства є підґрунтям ефективного вибору інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку виробництва. Утворювальними чинниками інноваційного потенціалу є матеріальний, інтелектуальний потенціали, а також ефективне використання творчих здібностей колективу, які визначають стан інноваційних можливостей підприємства в певний період.